

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2015
Β' ΦΑΣΗ

E_3.NΛΛ3Κ(ε)

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 15 Απριλίου 2015

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Σημείο Αναγνωρίσεως

Άγαλμα γυναίκας με δεμένα χέρια

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
έγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιο πάρκο.

Από μακριά έξαπατάς.

5 Θαρρεί κανείς πώς έχεις ελαφρά ανάκαθήσει
νά θυμηθείς ένα ώραίο όνειρο που είδες,
πώς παίρνεις φόρα να τό ζήσεις.

Από κοντά ξεκαθαρίζει τό όνειρο:

δεμένα είναι πισθάγκωνα τά χέρια σου

10 μ' ένα σκοινί μαρμάρινο

κι ή στάση σου είναι ή θέλησή σου
κάτι να σε βοηθήσει να ξεφύγεις
τήν αγωνία του αιχμάλωτου.

15 Έτσι σε παραγγείλανε στό γλύπτη:
αιχμάλωτη.

Δέν μπορείς

ούτε μιά βροχή να ζυγίσεις στό χέρι σου,

ούτε μιά ελαφριά μαργαρίτα.

Δεμένα είναι τά χέρια σου.

20 Καί δέν είν' τό μάρμαρο μόνο ό Άργος.

Άν κάτι πήγαινε ν' αλλάξει

στήν πορεία τών μαρμάρων,

άν άρχιζαν τ' άγάλματα άγώνες

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2015
Β' ΦΑΣΗ

E_3.NΛλ3K(ε)

25 για ελευθερίες και ισότητες,
 όπως οί δοῦλοι,
 οί νεκροί
 καί τό αἴσθημά μας,
 ἐσύ θά πορευόσουνα
 30 μέσ στην κοσμογονία τῶν μαρμάρων
 μέ δεμένα πάλι τά χέρια, αἰχμάλωτη.

35 Ὅλοι σέ λένε κατευθείαν ἄγαλμα,
 ἐγώ σέ λέω γυναίκα ἀμέσως.
 Ὅχι γιατί γυναίκα σέ παρέδωσε
 στό μάρμαρο ὁ γλύπτης
 35 κι ὑπόσχονται οἱ γοφοί σου
 εὐγονία¹ ἀγαλμάτων,
 καλή σοδειά ἀκινήσιας.
 Γιά τά δεμένα χέρια σου, πού ἔχεις
 40 ὅσους πολλούς αἰῶνες σέ γνωρίζω,
 σέ λέω γυναίκα.

Σέ λέω γυναίκα
 γιατ' εἶς' αἰχμάλωτη.

(Το λίγο τοῦ κόσμου 1971)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ποίησης της Κικής Δημουλά είναι τα υπερρεαλιστικά στοιχεία, η συμβολική γραφή καθώς και η βιωματικότητα. Για καθένα από τα παραπάνω, να παραθέσετε ένα (1) παράδειγμα μέσα από το ποίημα και να το αιτιολογήσετε.

Μονάδες 15

B1α. Ο Τ. Καρβέλης σημειώνει ότι στα ποιήματα της Κ. Δημουλά είναι εμφανής η αυστηρή οργάνωση και η προοδευτική ανέλιξη. Να επαληθεύσετε την άποψη αυτή εστιάζοντας α) στη δομή του ποιήματος και β) στον τρόπο με τον οποίο οδηγείται ο αναγνώστης στη βαθμιαία αποκωδικοποίηση του συμβόλου του αγάλματος.

Μονάδες 10

¹ εὐγονία: η απόκτηση πολλών γόνων (παιδιών)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2015
Β' ΦΑΣΗ

E_3.NΛλ3K(ε)

B1β. Η κριτική για τη Κ. Δημουλά υποστηρίζει ότι η ιδιαιτερότητα της γυναικείας γραφής παρέχει εντούτοις ένα στίγμα, φορτισμένο από τα ιδιαίτερα βιώματα και την διαφορετική ιδιοσυγκρασία του φύλου της, η οποία οδηγεί αναπόφευκτα σε μια διαρκή θεματική, αλλά και σε μια ξεχωριστή οπτική. Να παρουσιάσετε στους στίχους 21-30 στοιχεία που επιβεβαιώνουν τη γυναικεία γραφή αλλά και τη διαχρονικότητα στην ποίησή της.

Μονάδες 10

B2α. Στο ποίημα «Σημείο Αναγνωρίσεως» η ποιήτρια, με αφορμή το γλυπτό 'Η Βόρειος Ήπειρος', αναφέρεται στην γυναικεία καταπίεση και αποτυπώνει τους προβληματισμούς της χωρίς να αποφύγει την ειρωνεία που χαρακτηρίζει την ποιητική της γραφή. Να επισημάνετε δύο (2) σημεία ειρωνείας και να ερμηνεύσετε τη λειτουργικότητά τους.

Μονάδες 8

B2β. Βασικό συστατικό της ποιητικής γραφής της Κικής Δημουλά αποτελεί η χρήση πολλών σχημάτων λόγου. Στους στίχους 31 – 40 να εντοπίσετε και να σχολιάσετε τέσσερα (4) διαφορετικά σχήματα λόγου.

Μονάδες 12

Γ. Να σχολιάσετε σε μια παράγραφο 160-180 λέξεων το περιεχόμενο των στίχων 16-19.

Μονάδες 25

Δ. Στο «Σημείο αναγνωρίσεως» και στο «Γαμήλιο δώρο» οι δύο γυναίκες συγγραφείς επιχειρούν να προσεγγίσουν τη μορφή της καταπιεσμένης γυναίκας που προσπαθεί να οριοθετήσει τη θέση της μέσα στην ανδροκρατούμενη κοινωνία μαχόμενη τον άνδρα, ως φορέα εξουσίας, αλλά και συχνά τον ίδιο της τον εαυτό. Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο τα δύο κείμενα διακρίνοντας τρεις (3) ομοιότητες και δύο (2) διαφορές.

Μονάδες 20

ΠΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ-ΥΠΟΘΕΣΗ: Η νουβέλα «Γαμήλιο δώρο» της Β. Θεοδώρου αναφέρεται στην προσπάθεια μιας Ελληνίδας γυναίκας, της Μαρίας, να απεγκλωβιστεί από την ανδρική κυριαρχία και να διεκδικήσει την αυτονομία της. Η απελευθέρωσή της θα συντελεστεί με τη βοήθεια ενός ζωγραφικού πίνακα του Henri Matisse που της προσφέρθηκε ως γαμήλιο δώρο.]

Ο Μίνως μού μετέδωσε τη ζεστασιά της αισιοδοξίας του. Γιατί αλήθεια να μην παντρευτώ, σκεφτόμουν. Θα είχα μια στέγη δική μου, ένα σύντροφο, θα μπορούσα να μελετήσω απερίσπαστα και για το δίπλωμα. «Και δεν είναι ανάγκη να ξοδεύεσαι και να παιδεύεσαι με το ρημάδι το πανεπιστήμιο» είπε, σαν να μάντεψε τη σκέψη μου. «Άσ' τες τις κουκουβάγιες, τη μαύρη αντίδραση... Άλλωστε, και να το πάρεις το χαρτί, δεν πρόκειται να διοριστείς ποτέ, έτσι όπως είμαστε σταμπαρισμένοι μέχρι τρίτης γενεάς. Θα δουλεύω εγώ καλά κι εσύ, μωρό μου, θα με περιμένεις στολίζοντας

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2015
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.NΛΛ3Κ(ε)

το σπιτάκι μας. Η ώρα θα περνά με το νοικοκυριό, τις γλάστρες, τα ψώνια. Αργότερα ίσως και με το γιο μας». Ήταν άραγε αυτό μια ακόμα εκδήλωση τρυφερότητας ή λειτούργησε βαθιά κάτω από τις αριστερές προοδευτικές αντιλήψεις, που νόμιζε πως είχε, η διάθεση να με κλείσει και να με κατακτήσει; Σίγουρος δε για την εξάρτηση, να μη μου επιτρέψει να εργαστώ έξω από το σπίτι, να γνωρίσω άξιους ανθρώπους και ν' αποκτήσω χρήματα δικά μου; Ίσως και τα δυο.

[...]

Το σχέδιο του Matisse με ζέστανε ιδιαίτερα και με χαροποίησε. Το έδωσα ευθύς στον άντρα μου να το κορνιζώσει και το κρέμασα πάνω από το κρεβάτι σαν εικόνισμα αγαθοποιοί. Η «Κυρία με το διάδημα»² έγινε το θέλγητρο των ματιών μου, το ξεκουραστικό μου παραθυράκι προς τον κόσμο. Στηριζόμουν πάνω της όπως εκείνη στο ανάκλιτρό της, για μίαν ανάσα, για μια σύντομη παύση, ρεμβαστική. Η Κυρία με το διάδημα γίνηκε η εξομολόγος μου και ο μαγνήτης των ματιών μου. Έβλεπε από το γυάλινο μπαλκόνι της κάθε μου κίνηση. Συγκατένευε και ανένευε, ενθάρρυνέ ή αποδοκίμαζε, ευφραϊνόταν, γαλήνευε ή λυπόταν. Σκοτεινίαζε κάποτε με ανοιχτό το μεσημβρινό ηλιόλουστο παράθυρο. Και ποτέ δεν είχε την ίδια έκφραση. «Θα σου άξιζε» της έλεγα καμιά φορά όταν αποσυρόμουν στο κρύο δωμάτιο που θα γινόταν το σαλόνι μας κι όπου κι αυτή αναγκαζόταν να μονάζει «θα σου άξιζε, ναι, ένα λαμπρό περιβάλλον. Ποιος σε ξέρει και ποιος σε εκτιμάει σ' αυτή την απόμερη γειτονιά, όπου ζουν οι μικροαστοί/κυνηγοί του επιούσιου.

«Ίσως» μου απαντούσε τότε σαλεύοντας τα πυκνά της βλέφαρα στοχαστικά «να 'μουν πιο απαραίτητη εδώ. Όπου ο ήλιος κι η μέθη των χρωμάτων υπάρχουν πλούσια στο τοπίο, μα οι άνθρωποι φοβούνται γ' αρπάξουν τη χαρά της ζωής. Πόσο παράλογο κι αντιφατικό! Εδώ ακριβώς που θεμελιώθηκε η σωστότερη βιοθεωρία για τον άνθρωπο. Ίσως, πού ξέρεις. Ίσως να 'χω κάποια αποστολή να φέρω εις πέρας με την παρουσία μου και το ολοκληρωτικό μου δόσιμο». Τα «λόγια» της μου φαίνονταν κάπως αινιγματικά, σαν χρησμός.

[...]

Συχνά της διηγόμουν γεγονότα που δεν τα είδε στην εποχή της, δεν τα έζησε. Με «άκουγε» τότε σκεφτική: «Αν στο δεύτερο μεγάλο πόλεμο οι γυναίκες πήραμε τουφέκι κι ανεβήκαμε στο βουνό, ήταν πιο πολύ για να κατακτήσουμε την ανεξαρτησία μας από πατέρες κι αδερφούς. Να υπερασπίσουμε την τιμή μας όπως τη βλέπαμε εμείς. Και να μη διασυρόμαστε όταν προσφέραμε το σώμα μας στον έρωτά μας. Τότε κατά κάποιο τρόπο αναγνώρισαν τα δικαιώματά μας. Όμως μόλις τέλειωσαν οι αγώνες, οι απελευθερωτικοί και οι κοινωνικοί, μας αφόπλισαν. Μας μάντρωσαν και πάλι στις αυλές και στα δωμάτια. Δε μας χρειάζονταν πια για τα οράματα και τις φιλοδοξίες τους για την εξουσία. Μας πήραν εκείνα τα ονόματα μας

² Ο πίνακας του Henri Matisse παρουσίαζε μια γυναίκα πάνω σε ανάκλιτρο. Στο κεφάλι της είχε κάποιο στήριγμα (διάδημα) με το οποίο τραβούσε τα μαλλιά της προς τα πίσω.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2015
Β' ΦΑΣΗ

E_3.NΛλ3K(ε)

της φωτιάς και του ανέμου, τα δυσύλλαβα, τα δυνατά, μας έδωσαν διπλά επίθετα, μας έκαναν “Κυρίες”. Αλλά κι εμείς τα δεχθήκαμε. Να το λάθος κι η αδυναμία μας. Αύριο σκεφτόμουν, θα τον δω και θα του την ανακοινώσω: Θα πουλούσα την Κυρία με το διάδημά -υπήρχε ήδη ενδιαφέρον- και θα άλλαζα τη ζωή μου. Είναι καιρός τώρα πια. Ναι, θα εκδικιόμουν για όλες τις γυναίκες της γενιάς μου που μείναν άνεργες, σκλάβες, ριζωμένες ισόβια σ' ένα σπίτι. Εστιάδες³ καταχτημένες, μετά από τις σημαίες, τα συνθήματα, τις υποσχέσεις. Μόνο γι' αυτό.

(Απόσπασμα από τη νουβέλα «Γαμήλιο δώρο» της Β. Θεοδώρου, εκδ. «Γνώση», Αθήνα 1995)

ΧΑΝΣΙΑΚΗ ΠΕΙΡΑΙΑ

³ Νεαρές ιέρειες (νεαρές παρθένες)